

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

การจัดการสวนส้มโอขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัยจังหวัดชัยนาท
Pomelo Management after Flood in Chai Nat Province

ละเอียด ปันสุข (La-eaid Punsuk)* พงศ์พันธุ์ เทียรหิรัญ (Pongpan Thienhirun)**

สัจจา บรรจงศิริ (Sudja Banjongsiri) ***

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอขาวแตงกวา 2) การจัดการสวนส้มโอขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัย 3) ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรเกี่ยวกับการจัดการสวนส้มโอขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัย

ประชากรที่ศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาที่ประสบอุทกภัยปี 2554 ในจังหวัดชัยนาทจำนวน 160 ราย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง 114 ราย โดยสูตรของยามานะ สุ่มตัวอย่างแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้คือแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัยพบว่า 1) เกษตรกรที่ศึกษาร้อยละ 50.9 เป็นเพศชาย อายุเฉลี่ย 56.6 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีประสบการณ์ทำสวนส้มโอ 19.1 ปี มีแรงงานเฉลี่ย 1.9 คน เรียนรู้การจัดการสวนส้มโอด้วยตนเองจากการสาร และตำรา 2) พื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.9 ไร่ เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ดินเป็นดินร่วน ร้อยละ 28.1 มีการวิเคราะห์ดินและร้อยละ 6.1 มีการวิเคราะห์น้ำ ก่อนการเกิดอุทกภัย เกษตรกรใส่ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ดหรือปุ๋ยคอกร่วมกับปุ๋ยเคมีสูตร 16-16-16 หรือ 15-15-15 ร่วมกับสูตร 25-7-7 หลังการตัดแต่งกิ่งโดยใส่ปุ๋ยเฉลี่ย 2 เดือนต่อครั้ง และใส่สูตร 8-24-24 และ 13-13-21 ในช่วงบำรุงผล โรคที่พบได้แก่ แคงเกอร์ ขางไหล ใบแก้วและรากเน่า แมลงศัตรูพืชที่พบคือเพลี้ยไฟส้ม ป้องกันกำจัดโดยใช้สารเคมี การไว้ผลเฉลี่ย 44.7 ผลต่อต้น ผลผลิตเฉลี่ย 1,623.7 กก.ต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 6,632.1 บาทต่อไร่ การเกิดอุทกภัยมีระดับน้ำที่ท่วมระหว่าง 151-200 เซนติเมตร ระยะเวลา 30-60 วัน ต้นส้มโอตาย เฉลี่ย 56 ต้นต่อราย หลังการเกิดอุทกภัย พอดินแห้งเกษตรกรเข้าสำรวจต้นส้มโอที่รอดตาย และดึงรากฝอยขึ้นมามากเกินไป หากรากส้มโอไม่เน่า จะใส่ปุ๋ยสูตร 25-7-7 อัตรา 200-300 กรัมต่อต้น ร่วมกับการให้ปุ๋ยทางใบเสริม หลังจากต้นส้มโอสมบูรณ์แล้วปฏิบัติดูแลรักษาเหมือนกับก่อนเกิดอุทกภัย การไว้ผลเฉลี่ย 18.6 ผลต่อต้น ผลผลิตเฉลี่ย 640.6 กก.ต่อไร่ ต้นทุนเฉลี่ย 4,196.3 บาทต่อไร่ 3) ปัญหาที่พบคือเกษตรกรขาดข้อมูลข่าวสาร การเกิดอุทกภัย เงินทุนสนับสนุน และข้อมูลวิชาการในการฟื้นฟูสวนส้มโอ ข้อเสนอแนะคือให้หน่วยงานภาครัฐ ชดเชยและสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูสวนส้มโอและเข้าช่วยเหลือให้ทัน

คำสำคัญ การจัดการสวนส้มโอ อุทกภัย จังหวัดชัยนาท

* นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช la-eaid@hotmail.com

** รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช thpongpan@hotmail.com

*** รองศาสตราจารย์ ดร.ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช moo18683627@hotmail.com

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

Abstracts

The objectives of this research were to study (1) socio-economic status of Khao Taengkwa pomelo farmers in Chainat Province, (2) the management of Khao Taengkwa pomelo farm after flood in the area, and (3) problems and suggestions of the farmers about Khao Taengkwa pomelo farm management after flood in Chai Nat Province.

The populations of this study were 160 Khao Taengkwa pomelo farmers in Chainat Province who were victims from flood in 2011. The sample size was 114 farmers by using Yamane formula and the simple random sampling was conducted. An interview form was used, and data were analyzed by a statistical program involving frequency, percentage, minimum, maximum, mean, and standard deviation.

The results showed that 1) most of farmers were male (50.9 %) at the average age of 56.6 years old and graduated from primary school. They had average 19.1 years of experiences, average labors of 1.9 persons. Moreover, they learned the farm management by themselves from the journals and textbooks. 2) The area, which was used to plant the pomelo, was average 3.9 rai (1,600 m² per rai) and was lowland containing loamy soil. The farmers (28.1%) had their soil analysis while a few numbers of them (6.1%) had water analysis. Before the floods, farmers used tablet-formed of organic fertilizers or used composts mixed with chemical fertilizers formula 16-16-16 or 15-15-15 alongside formula 25-7-7 with two times per month after pruning of the pomelo trees. Furthermore, fertilizers formula 8-24-24 and formula 13-13-21 were used during the fruiting period. The common diseases were Canker, Gummosis, greening, and root rot. In addition, common insect pest was citrus thrips, which was controlled by using chemical substances. The average selection of good pomelo fruits were 44.7 fruits per tree. The average production was 1,623.7 kilograms per rai where the average production cost was 6,632.1 baht per rai. The water level during the flooding was between 151 to 200 centimeters, with flooding duration from 30 to 60 days caused of the average death of pomelos were 56 trees per farmer. After the floods, the farmers investigated for survived pomelo trees and conducted a scent test of fibrous roots. If the roots were not rotten, the farmers would add fertilizers formula 25-7-7 at the scale of 200 to 300 grams per tree with foliar fertilizers. After the pomelos were fully recovered, the pomelos would be treated in the same conditions as before the flood condition. Then, average good pomelo fruits were selected 18.6 fruits per tree. The average production was 640.6 kilograms per rai where the average production cost was 4,196.3 baht per rai. 3) The problems were lack of the information about the flooding, supported fund, and academic information about the restoration of the pomelo farm after the floods. Furthermore, they suggested that government agencies should compensate for the losses and support some funds in farm restoration including offer them some helps in the time of need.

Keywords: Management of Pomelo Farm, Floods, Chai Nat Province

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นที่ประชาคมโลกให้ความสนใจเป็นอย่างมากเนื่องจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศมีความเกี่ยวข้อง และมีผลกระทบต่อดำรงชีวิตมนุษย์และสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ส่งผลให้ความถี่ของสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศและสภาพภูมิอากาศ มีแนวโน้มเกิดบ่อยครั้งขึ้นในหลายภูมิภาคของโลกรวมทั้งประเทศไทยด้วย ประเด็นสำคัญที่สังเกตได้อย่างชัดเจนในปัจจุบันคือ ประเทศไทยกำลังเผชิญกับสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศและสภาพภูมิอากาศในรูปแบบของภาวะภัยแล้งและน้ำท่วม ตลอดจนสภาวะความรุนแรงของอุณหภูมิและคลื่นความร้อน ที่นับวันจะทวีความรุนแรงและมีความถี่ของการเกิดบ่อยครั้งขึ้น ส่งผลให้เกิดความเสียหาย ต่อชีวิต ทรัพย์สิน สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ นับเป็นมูลค่ามหาศาลในแต่ละปี ความเสียหายที่เกิดขึ้นนับว่า เป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญต่อการพัฒนาของประเทศอย่างต่อเนื่อง ได้มีการคาดการณ์ว่าสภาวะความรุนแรงของลมฟ้าอากาศ และสภาพภูมิอากาศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ จะทวีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ (สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย, 2555)

ปี 2554 ประเทศไทยได้ประสบปัญหาอุทกภัยครั้งรุนแรงที่สุดเป็นประวัติการณ์ ซึ่งเกิดจากภาวะการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศ มีพื้นที่ได้รับความเสียหายกระจายตัวในทุกภาคของประเทศ โดยเฉพาะพื้นที่ภาคเหนือและภาคกลางที่เกิดน้ำท่วมหนักเป็นระยะเวลานาน ส่งผลกระทบเป็นลูกโซ่ไปยังภาคส่วนอื่นอีกเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้ในส่วนของการเกษตรกรรมนับว่าได้รับความเสียหายเป็นอย่างมากทั้งนาข้าว พืชไร่ และพืชสวน โดยเฉพาะสวนส้มโอในพื้นที่จังหวัดชัยนาทซึ่งเป็นส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาที่ได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ของจังหวัดชัยนาทและเป็นพืชที่มีความสำคัญต่อสภาพทางเศรษฐกิจสังคมของชาวจังหวัดชัยนาทเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาจัดเป็นผลไม้ที่สร้างชื่อเสียงและรายได้ให้แก่เกษตรกรผู้ปลูกมาอย่างช้านาน จังหวัดชัยนาทจึงได้จัดงาน “วันส้มโอขาวแตงกวาชัยนาท” ขึ้นเป็นประจำทุกปี จากการเกิดอุทกภัยดังกล่าวทำให้ส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวาเสียหายเป็นจำนวนมาก รศ.นงนุช อังชूरกุล (2555) ได้ประเมินความเสียหายของสวนส้มโอ GI (Geographical Indications) ในพื้นที่จังหวัด นครปฐมและชัยนาทว่าได้รับความเสียหายมีทั้งสิ้น 1,168.9 ไร่ จากสวนส้มโอทั้งหมด 6,000 ไร่ ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนส้มโอ จึงมีความวิตกกังวลเป็นอย่างมากที่อาจจะต้องสูญเสียไม้ผลพันธุ์ดีของท้องถิ่นไป รวมทั้งเกิดความไม่แน่ใจว่าจะฟื้นฟูต้นส้มโอขาวแตงกวาให้ได้ผลผลิตที่มีคุณภาพดีเหมือนเดิมได้หรือไม่ ดังนั้นเพื่อเป็นการศึกษาเทคโนโลยีการจัดการสวนส้มโอ ขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัยจังหวัดชัยนาทจึงได้จัดทำโครงการนี้ขึ้นมา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอขาวแตงกวา
2. เพื่อศึกษาการจัดการสวนส้มโอขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัย
3. เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะในการจัดการสวนส้มโอขาวแตงกวาหลังประสบอุทกภัย

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ศึกษา เป็นเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอขาวแตงกวาในจังหวัดชัยนาทที่ประสบอุทกภัยปี 2554 ที่ได้รับการขึ้นทะเบียนกับสำนักงานเกษตรจังหวัดชัยนาท จำนวน 160 คน กลุ่มตัวอย่างใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ ในระดับความเชื่อมั่น 95 เปอร์เซนต์ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 114 คน สุ่มตัวอย่างแบบสุ่มอย่างง่าย จับสลากรายชื่อเกษตรกรเพื่อสัมภาษณ์เก็บข้อมูล เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง ประกอบด้วยคำถามปลายปิดและคำถามปลายเปิด โดยแบ่งคำถามเป็น 3 ตอนได้แก่ ตอนที่ 1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร ตอนที่ 2. สภาพการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา ตอนที่ 3. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป ใช้สถิติในการอธิบายลักษณะข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและเศรษฐกิจของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรที่ศึกษาร้อยละ 50.9 เป็นเพศชายและร้อยละ 49.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.6 ปี เกษตรกรเหล่านี้ร้อยละ 64.9 จบการศึกษาระดับประถมศึกษา ร้อยละ 95.6 มีอาชีพหลักทำการเกษตร ร้อยละ 48.2 ไม่มีอาชีพรอง มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 19.1 ปี ร้อยละ 50.0 ได้รับข่าวสารเกี่ยวกับการปลูกส้มโอจากเอกสารสิ่งพิมพ์เช่นหนังสือพิมพ์ วารสาร ตำราและร้อยละ 21.9 เรียนรู้จากรายการวิทยุหรือโทรทัศน์และร้อยละ 28.1 ได้รับความรู้จากการฝึกอบรม ร้อยละ 86.0 ศึกษาเรียนรู้การทำสวนส้มโอด้วยตนเอง มีจำนวนแรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการผลิตส้มโอเฉลี่ย 2 คน ร้อยละ 76.3 ไม่มีการจ้างแรงงานจากภายนอก เกษตรกรมีต้นทุนการผลิตส้มโอเฉลี่ย 6,632.1 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิตต่อโอกาสเฉลี่ย 28.5 บาท
2. สภาพการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา พบว่าเกษตรกรมีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.9 ไร่ ร้อยละ 100 ของสวนส้มโอที่ศึกษาให้ผลผลิตแล้วทั้งหมด อายุเฉลี่ยของต้นส้มโอคือ 17.7 ปี ลักษณะพื้นที่ปลูก ร้อยละ 76.3 เป็นพื้นที่ราบลุ่ม ร้อยละ 20.2 เป็นพื้นที่ราบดอนและร้อยละ 3.5 เป็นพื้นที่ลาดเท ลักษณะดินร้อยละ 76.3 เป็นดินร่วน ร้อยละ 28.1 มีการวิเคราะห์คุณสมบัติทางเคมีของดิน ร้อยละ 76.3 ร้อยละ 94.7 ใช้น้ำจากบ่อบาดาลซึ่งมีน้ำใช้เพียงพอสำหรับการทำสวนส้มโอ เกษตรกรร้อยละ 5.3 ใช้น้ำจากแม่น้ำเจ้าพระยาและจากคลองชลประทาน ร้อยละ 34.2 ของเกษตรกรที่ศึกษาจะมีพื้นที่ข้างเคียงสวนส้มโอเป็นสวนส้มโอเช่นเดียวกันเนื่องจากเกษตรกรจะปลูกส้มโอในบริเวณลุ่มแม่น้ำ
3. กิ่งพันธุ์และการเตรียมพื้นที่ปลูก พบว่า เกษตรกรร้อยละ 57.0 จะขยายกิ่งพันธุ์ไว้ใช้เอง ร้อยละ 96.5 ใช้กิ่งตอนปลูก การเตรียมพื้นที่ปลูกส้มโอของเกษตรกร พบว่าร้อยละ 51.8 ไถ 2 ครั้ง โดยการไถผล 3 1 ครั้งและผล 7 1 ครั้ง ร้อยละ 41.2 มีการตากดิน ร้อยละ 89.5 ปลูกส้มโอบนพื้นราบ โดยปลูกเป็นแนวขวางตะวัน เป็นหลัก แต่มีปลูกแนวตามตะวัน และตามสภาพพื้นที่ บ้าง ร้อยละ 91.2 จะปลูกเป็นแถวเดี่ยว และร้อยละ 8.8 ปลูกเป็นแถวคู่ ร้อยละ 53.5 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสม ดินปลูก และร้อยละ 46.5 ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมดินปลูก เกษตรกรร้อยละ 100 ใส่ปุ๋ยเคมีผสมดินปลูก ร้อยละ 53.5 ใช้วัสดุ คูลุมโคนต้นหลังปลูกขณะที่ ร้อยละ 46.5 ไม่ใช้วัสดุคูลุมโคนต้นหลังปลูก

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 1 การใส่ปุ๋ยสวนส้มโอขาวแตงกวาก่อนและหลังประสบอุทกภัย

รายการ	หน่วย	ก่อนเกิดอุทกภัย	หลังเกิดอุทกภัย
การใส่ปุ๋ยอินทรีย์	ร้อยละ	61.4	33.4
ปุ๋ยเคมี			
16-16-16	กก. ต่อต้นต่อปี	2-6	2-7
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	6	6
8-24-24	กก. ต่อต้นต่อปี	1-6	1-4
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	5	5
15-15-15	กก.ต่อต้นต่อปี	2-4	1-2
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	6	2
13-13-21	กก. ต่อต้นต่อปี	1-6	1-6
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	3	3
25-7-7	กก. ต่อต้นต่อปี	2-7	1-7
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	6	9
46-0-0	กก. ต่อต้นต่อปี	1-4	1-6
จำนวนครั้งที่ใส่	ครั้งต่อปี	5	12
ปุ๋ยทางใบ			
30-0-46 หรือ	ครั้งต่อปี	24	22
30-20-10			

4. การดูแลรักษาส้มโอในช่วงระยะก่อนการเกิดอุทกภัย พบว่า เกษตรกรร้อยละ 61.4 ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ร้อยละ 38.6 ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ดอัตรา 1-5 กก.ต่อต้นต่อปี และใส่ปุ๋ยคอก (มูลสัตว์) ใส่อัตรา 5-15 กก.ต่อต้นต่อปี ร้อยละ 100 มีการใส่ปุ๋ยเคมีสูตรต่างๆ ดังนี้ สูตร 16-16-16 เกษตรกรจะใส่เป็นหลักโดยใส่ในอัตรา 2-6 กก.ต่อต้นต่อปี ใส่เฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สูตร 8-24-24 ใส่ในอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี ใส่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี สูตร 15-15-15 ใส่ในอัตรา 2-4 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย ครั้งต่อปี สูตร 13-13-21 ใส่ในอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี โดยจำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี สูตร 25-7-7 ใส่ในอัตรา 2-7 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สูตร 46-0-0 ใส่ในอัตรา 1-4 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี เกษตรกรร้อยละ 56.1 ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 30-20-10 หรือ 13-0-4 ใช้ในอัตรา 50 ซีซี.ต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวนครั้งที่พ่นเฉลี่ย 24 ครั้งต่อปี เกษตรกรร้อยละ 91.2 ให้น้ำด้วยสายยาง และร้อยละ 8.8 ให้น้ำแบบสปริงเกอร์ การตัดสินใจให้น้ำนั้นเกษตรกรจะดูที่หน้าดินแห้งเป็นหลัก มีการตัดแต่งกิ่งที่ไม่สมบูรณ์และเป็นโรคออก เกษตรกรร้อยละ 66.7 พบโรคในสวนส้มโอ โดยโรคที่พบส่วนใหญ่ คือโรคแคงเกอร์ เกษตรกรใช้ คอปเปอร์ออกซิคโลไรด์ในการป้องกันกำจัด โรคยางไหลเกษตรกรใช้สารประกอบทองแดง ป้องกันกำจัด โรคใบแก้วและโรครากเน่าเกษตรกรจะใช้ซิงค์ซัลเฟตและ เมตาแลคซิล ป้องกันกำจัด ตามลำดับ เกษตรกรร้อยละ 82.3 พบแมลงในสวนส้มโอ โดยแมลงที่พบส่วนใหญ่ คือ เพลี้ยไฟส้ม ซึ่งเกษตรกรจะใช้ อะบาเม็กติน ไซเปอร์เมทริน และเลนเนท ในการกำจัด สำหรับหนอนชอนใบ เกษตรกรใช้เลนเนท อิมิดาคลอพริด

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

และสารชีวภาพ ในการกำจัด สำหรับไรแดง เกษตรกรใช้ อะบาเม็กติน เบนเนท การกำจัดหนอนเจาะผลส้ม เกษตรกรใช้ โคอะซินอนและใช้สารชีวภาพในการป้องกันกำจัด การจัดการผลผลิตส้มโอพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 ไม่มีการบังคับการออกดอก เกษตรกรร้อยละ 77.2 มีการตัดแต่งผลส้มโอ โดยจะไว้ผลส้มโอเฉลี่ย 44.7 ผลต่อต้น ผลผลิตส้มโอ เฉลี่ย 1,623.7 กก.ต่อไร่ต่อปี

5. ช่วงระหว่างการเกิดอุทกภัย เกษตรกรร้อยละ 100 ไม่มีการจัดการต้นส้มโอเพียงแต่ดูแลการระบาย น้ำออกจากแปลงเท่านั้น ซึ่งความสูงของระดับน้ำที่ท่วมร้อยละ 49.1 จะอยู่ในระดับ 151-200 ซม. มีเพียงร้อยละ 5.3 ที่ท่วมระดับน้อยกว่า 50 ซม. ระยะเวลาที่น้ำท่วมจะอยู่ 30-60 วัน สำหรับจำนวนต้นส้มโอที่ตายเฉลี่ย 56.0 ต้นต่อไร่

6. ช่วงระยะหลังการเกิดอุทกภัย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 ปฏิบัติเหมือนกับช่วงก่อนเกิดอุทกภัย เพียงแต่การให้น้ำ ปริมาณการให้น้ำ และความถี่ในการให้น้ำจะลดลง เกษตรกรจะเพิ่มความระมัดระวังมากขึ้น โดยการสังเกตต้นส้มโอเป็นหลัก เกษตรกรร้อยละ 66.6 ไม่ให้น้ำอินทรีย์ เกษตรกรร้อยละ 33.4 ที่ให้น้ำอินทรีย์ ไล่เป็นปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ดอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 4 ครั้งต่อปี และไล่ปุ๋ยคอก (มูลสัตว์) อัตรา 10-20 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี เกษตรกรร้อยละ 100 ไล่ปุ๋ยเคมีโดยไล่สูตรต่างๆ ดังนี้ สูตร 16-16-16 ไล่ในอัตรา 2-7 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สูตร 8-24-24 เกษตรกรไล่ใน อัตรา 1-4 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี สูตร 15-15-15 ไล่ในอัตรา 1-2 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 2 ครั้งต่อปี สูตร 13-13-21 ไล่ในอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 3 ครั้ง ต่อปี สูตร 25-7-7 ไล่ในอัตรา 1-7 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 9 ครั้งต่อปี สูตร 46-0-0 ไล่ในอัตรา 1-6 กก. ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ไล่เฉลี่ย 12 ครั้งต่อปี เกษตรกรร้อยละ 35.1 โดยพ่น ปุ๋ยทางใบสูตร 13-0-46 อัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวนครั้งที่พ่นเฉลี่ย 22 ครั้งต่อปี เกษตรกรร้อยละ 91.2 ให้น้ำทางสายยาง ขณะที่ร้อยละ 8.8 ให้น้ำแบบสปริงเกอร์ โดยเกษตรกรร้อยละ 71.9 ตัดสินใจให้น้ำโดยสังเกตเมื่อน้ำดินแห้ง เกษตรกร ร้อยละ 69.3 มีการตัดแต่งกิ่งส้มโอหลังน้ำลด โรคที่พบในสวนส้มโอหลังน้ำลดพบว่าเกษตรกรร้อยละ 100 พบโรคในสวนส้ม โอ คือโรคแคงเกอร์ ซึ่งเกษตรกรใช้คอปเปอร์ออกซิดไฮดรอกไซด์และใช้สารชีวภาพในการป้องกันกำจัด เกษตรกรใช้ สารประกอบทองแดงและสารชีวภาพในการป้องกันกำจัดโรคราขาว เกษตรกรทุกรายใช้ซิงค์ซัลเฟต ป้องกัน กำจัดโรคใบแก้ว และโรครากเน่าเกษตรกรใช้เมตาแลคซิลและสารชีวภาพในการป้องกันกำจัด เกษตรกรร้อยละ 82.5 พบแมลงในสวนส้มโอ โดยแมลงที่พบ คือ เพลี้ยไฟส้ม ซึ่งเกษตรกรใช้อะบาเม็กติน ไชเปอร์เมทรินและเบนเนท ในการกำจัด นอกจากนี้เกษตรกรใช้เบนเนท อิมิดาคลอพริดและสารชีวภาพในการกำจัดหนอนชอนใบ เกษตรกร ใช้อะบาเม็กติน และเบนเนทในการกำจัดไรแดง เกษตรกรใช้โคอะซินอนและใช้สารชีวภาพในการป้องกันกำจัด หนอนเจาะผลส้ม เกษตรกร ร้อยละ 100 ไม่มีการบังคับการออกดอกของส้มโอและเกษตรกรร้อยละ 54.4 มีการ ตัดแต่งผลส้มโอ เกษตรกรจะไว้ผลส้มโอ 10-50 ผลต่อต้น หรือเฉลี่ย 18.6 ผลต่อต้น เมื่อพิจารณาถึงผลผลิตต่อไร่ พบว่าเกษตรกรได้ผลผลิตเฉลี่ย 640.6 กก.ต่อไร่ ขณะที่ต้นทุนการผลิตสวนส้มโอเฉลี่ย 4,196.3 บาทต่อไร่ เกษตรกรร้อยละ 72.8 จะขายผลผลิตเอง

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ตารางที่ 2 ผลผลิตและรายได้ส้มโอขาวแตงกวาก่อนและหลังประสบอุทกภัย

รายการ	หน่วย	ก่อนเกิดอุทกภัย	หลังเกิดอุทกภัย
การไว้ผลส้มโอ	เฉลี่ยบาทต่อต้น	44.7	18.6
ผลผลิตส้มโอ	เฉลี่ย กก. ต่อไร่	1,623.7	640.6
ต้นทุนการผลิตสวนส้มโอ	เฉลี่ยบาทต่อไร่	6,632.1	4,196.3

7. ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา พบว่าปัญหาอุปสรรคในการจัดการสวน ส้มโอหลังเกิดอุทกภัยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อยของเกษตรกรคือ เกษตรกรขาดข้อมูลข่าวสารในเรื่องการเกิดอุทกภัย ขาดเงินทุน ขาดแรงงาน อุปกรณ์ และน้ำแห้งซ้ำ ส่วนข้อเสนอแนะ เกษตรกรเสนอแนะเรื่อง ให้หน่วยงานภาครัฐควรช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูสวนส้มโออย่างสมเหตุผล หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความพร้อมและเข้าช่วยเหลือเกษตรกรให้ทันต่อเหตุการณ์ ควรมีการจัดโซนนิ่งในการปลูกส้มโอขาวแตงกวาอย่างชัดเจน ต้องการข้อมูลทางวิชาการ ในการเตรียมต้นส้มโอให้แข็งแรงหากเกิดอุทกภัย และเกษตรกรควรมีการติดตามข้อมูลข่าวสารอย่างใกล้ชิด

อภิปรายผลการวิจัย

1. สภาพทางสังคมและการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแตงกวา เกษตรกรที่ทำสวนส้มโอร้อยละ 50.9 เป็นเพศชายและ ร้อยละ 49.1 เป็นเพศหญิง มีอายุเฉลี่ย 56.6 ปี ซึ่งเป็นช่วงอายุค่อนข้างมาก เกษตรกรเหล่านี้ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา มีอาชีพหลักทำการเกษตร สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษญาพร สีเข้ม (2555: 42) พบว่า เกษตรกร ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย มีอายุระหว่าง 55.6 ปี จบการศึกษาชั้นประถมศึกษา เกษตรกรมีพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 3.9 ไร่ร้อยละ 100 ของสวนส้มโอที่ศึกษาให้ผลผลิตแล้วทั้งหมด อายุเฉลี่ยของต้นส้มโอ 17.7 ปี จำนวนแรงงานในครอบครัวที่ใช้ในการผลิตส้มโอเฉลี่ย 2 คน ไม่มีการจ้างแรงงานจากภายนอก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ พิษญาพร สีเข้ม (2555: 4) ที่พบว่า จำนวนแรงงานที่ใช้ในการผลิตส้มโอเฉลี่ย 2.1 คน โดยส่วนใหญ่ไม่จ้างแรงงานในการผลิตส้มโอ เกษตรกรมีต้นทุน การผลิตสวนส้มโอเฉลี่ย 6,632.1 บาทต่อไร่ ราคาผลผลิตเฉลี่ย 28.5 บาทต่อกก. กิ่งพันธุ์ส้มโอที่ปลูกเกษตรกรจะขยายพันธุ์ ไว้ใช้เองโดยวิธีการตอนกิ่ง การเตรียมพื้นที่ปลูกจะไถ 2 ครั้ง โดยการไถพรวน 3 1 ครั้งและพรวน 7 1 ครั้ง เกษตรกรปลูก ส้มโอบนพื้นราบไม่เคยเป็นแปลงปลูก โดยปลูกเป็นแนวขวางตะวัน หรือปลูกเป็นแถวเดี่ยว เกษตรกรส่วนน้อยใส่ปุ๋ยอินทรีย์ผสมดินปลูกขณะที่เกษตรกรทั้งหมดใส่ปุ๋ยเคมีผสมดินปลูก

2. การจัดการสวนส้มโอก่อนการเกิดอุทกภัย

2.1 การใส่ปุ๋ย เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ แต่มีเกษตรกรบางส่วนที่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ทั้งชนิดเม็ด อัตรา 1- 5 กก.ต่อต้นต่อปี และใส่ปุ๋ยคอก (มูลสัตว์) อัตรา 5-15 กก.ต่อต้นต่อปี อย่างไรก็ตามเกษตรกรส่วนใหญ่ที่ศึกษา ยังไม่ปฏิบัติตามคำแนะนำทางวิชาการโดยเกษตรกรให้เหตุผลว่าดินเป็นดินร่วนตะกอนลำนํ้า จึงไม่นิยมใส่ปุ๋ยคอกตามคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2551:16) ที่แนะนำให้รองก้นหลุมด้วยปุ๋ยอินทรีย์หลุมละ 5-8 กก. เป็นการเตรียมดิน ที่ดีที่สุดเพื่อให้ต้นส้มโอมีการเจริญเติบโตและให้ผลผลิตดีด้วย เกษตรกรทุกรายมีการ

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

ใส่ปุ๋ยเคมีเฉลี่ย 5-6 ครั้งต่อปี โดยมีสูตรปุ๋ยเคมีที่เป็นหลักได้แก่ สูตร 16-16-16 ใส่ในอัตรา 2-6 กก.ต่อต้นต่อปี สูตร 8-24-24 ใส่ในอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี สูตร 15-15-15 ใส่ในอัตรา 2-4 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สูตร 13-13-21 ใส่ในอัตรา 1-6 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 3 ครั้งต่อปี สูตร 25-7-7 ใส่ในอัตรา 2-7 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 6 ครั้งต่อปี สูตร 46-0-0 ใส่ในอัตรา 1-4 กก.ต่อต้นต่อปี จำนวนครั้งที่ใส่เฉลี่ย 5 ครั้งต่อปี และเกษตรกรส่วนใหญ่ให้ปุ๋ยทางใบสูตร 30-20-10 หรือ 13-0-46 ใช้ในอัตรา 50 กรัมต่อน้ำ 20 ลิตร จำนวนครั้งที่พ่นเฉลี่ย 24 ครั้งต่อปี

ผลจากการวิจัยเห็นได้ว่าเกษตรกรมีการใส่ปุ๋ยเคมีอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปีซึ่งเป็นการบำรุงดินหลังตัดแต่งกิ่ง โดยใช้ปุ๋ยเคมีสูตรเสมอร่วมกับปุ๋ยเคมีที่มีไนโตรเจนสูง และกระตุ้นการออกดอกโดยการใส่ปุ๋ยเคมีที่มีฟอสฟอรัสสูง และการบำรุงผลโดยใช้ปุ๋ยเคมีที่มีโพแทสเซียมสูง การปฏิบัติดูแลส้มโอขาวแตงกวาของเกษตรกรสอดคล้องกับคำแนะนำของ กรมวิชาการเกษตร (2551:14-15) ได้แนะนำเกี่ยวกับ การเตรียมดินก่อนการออกดอก ให้ใส่ปุ๋ยเคมีสูตร 12-24-12 อัตรา 1 กก.ต่อต้น ก่อนการออกดอก 1-2 เดือน การจัดการปุ๋ยเพื่อให้ได้ผลผลิตคุณภาพ ควรดำเนินการเมื่อผลอายุ 1-2 เดือน หลังดอกบาน ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 อัตราไม่เกิน 2 กก.ต่อต้น เมื่อผลมีอายุ 3.5-4.5 เดือน หลังดอกบานใส่ปุ๋ยสูตร 13-13-21 อัตราไม่เกิน 2 กก.ต่อต้น นอกจากนี้ให้พ่นปุ๋ยทางใบเสริมเมื่อติดผลดกมากเกินไปหรือเมื่อพืชแสดงอาการขาดธาตุอาหาร

2.2 การดูแลรักษา เกษตรกรส่วนใหญ่ให้น้ำ ด้วยสายยาง โดยตัดสินใจให้น้ำเมื่อน้ำดินแห้งเป็นหลัก มีการ ตัดแต่งกิ่งที่ไม่สมบูรณ์และเป็นโรคออก โรคที่พบในสวนส้มส่วนใหญ่ คือโรคแคงเกอร์ ซึ่งเกษตรกรใช้คอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ในการป้องกันกำจัด โรคยางไหลใช้สารประกอบทองแดง โรคใบแก้วและโรครากเน่าใช้ซิงค์ซัลเฟตและเมตาแลคซิล ตามลำดับ แมลงที่พบในสวนส้มคือ เพลี้ยไฟส้ม เกษตรกรใช้ อะบาเม็กติน ไซเปอร์เมทริน และเลนเนท หนอนซอนไบ ใช้เลนเนท อิมิดาคลอพริด ไรแดงใช้ อะบาเม็กติน เลนเนท หนอนเจาะผลส้มใช้ไดอะซินอนในการป้องกันกำจัด เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการบังคับการออกดอก เกษตรกรส่วนใหญ่มีการตัดแต่งผลส้มโอ โดยเกษตรกรจะไว้ผลส้มโอเฉลี่ย 44.7 ผลต่อต้น ผลผลิตส้มโอเฉลี่ย 1,623.7 กก.ต่อไร่ซึ่งสอดคล้องกับรายงานของปรัชญา รัศมีธรรม (2547: 45 - 46) ส้มโอจะให้ผลผลิตเฉลี่ยต้นละ 10-50 ผล รวมน้ำหนักประมาณ 75 กก.ต่อต้น ในการผลิตส้มโอนอกฤดูของเกษตรกรจังหวัดปราจีนบุรี

3. การจัดการสวนส้มโอหลังการเกิดอุทกภัย

1) การใส่ปุ๋ยเกษตรกรส่วนใหญ่จะปฏิบัติเหมือนกับช่วงก่อนเกิดอุทกภัยเพียงแต่การใช้สูตรปุ๋ย และปริมาณ การใส่ตลอดจนความถี่ของการใส่จะลดลง แต่เกษตรกรจะเพิ่มความระมัดระวังในการจัดการมากขึ้นโดยการสังเกตต้น ส้มโอเป็นหลัก ในช่วงแรกเกษตรกรส่วนใหญ่จะยังไม่ใส่ปุ๋ยอินทรีย์ สำหรับการใส่ปุ๋ยเคมี เกษตรกรยังใส่สูตรเสมอเหมือนกับช่วงก่อนเกิดอุทกภัยแต่จะลดปริมาณลง สำหรับปุ๋ยเคมีที่มีไนโตรเจนสูงจะใส่ในปริมาณและความถี่ที่มากกว่าช่วงก่อนเกิดอุทกภัยเพื่อเป็นการบำรุงดินและใบ ร่วมกับการพ่นปุ๋ยทางใบ ซึ่งสอดคล้องกับ รศ.ดร.อำไพวรรณ ภราครณวัฒน์ (2555) ที่ได้แนะนำว่าการดูแลเมื่อต้นส้มฟื้นตัวและผลิยอดอ่อนให้พ่นทางใบด้วยปุ๋ยเคมีสูตรเสมอ เช่น สูตร 19-19-20 หรือปุ๋ยทางใบ ที่มีธาตุไนโตรเจนสูง เช่น สูตร 30-20-10 อาจผสมสารป้องกันกำจัดเพลี้ยไฟได้ ในระยะยอดอ่อนถึงใบอ่อน ให้พ่นประมาณ 2-3 ครั้ง ระยะห่าง 7-10 วัน

2) การให้น้ำ เกษตรกรส่วนใหญ่ให้น้ำโดยใช้สายยาง โดยสังเกตน้ำดินแห้ง ก่อนตัดสินใจให้น้ำ และปริมาณน้ำที่ให้น้ำขึ้นอยู่กับความชื้นในดิน

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

3) การตัดแต่งกิ่งเกษตรกรส่วนใหญ่จะตัดแต่งกิ่งที่แห้งตายและเป็นโรคออกและทาด้วยปูนแดง ซึ่งสอดคล้องกับ กรมวิชาการเกษตร (2545:10) ที่แนะนำการดูแลรักษาต้นส้มโอโดยการตัดแต่งกิ่งกระโดง กิ่งแห้ง กิ่งคดงอ และกิ่งเบียดออก เพื่อให้ทรงพุ่มโดยเฉพาะส่วนยอดโปร่ง แสงแดดส่องเข้าถึงภายในทรงพุ่ม และควรทารอยแผลด้วย สารป้องกันกำจัดเชื้อราคอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ ปูนขาวหรือปูนแดง

4) โรค-แมลงศัตรู โรคที่พบในสวนส้ม คือโรคแคงเกอร์ ซึ่งเกษตรกรใช้คอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ในการป้องกันกำจัด โรคยางไหลใช้สารประกอบทองแดง โรคใบแก้วและโรครากเน่าใช้ซิงค์ซัลเฟตและเมตาแลคซิลในการป้องกันกำจัดตามลำดับ สำหรับแมลงที่พบ คือ เพลี้ยไฟส้ม ซึ่งเกษตรกรใช้อะบาเม็กติน ไชเปอร์เมทริน และเลนเนทในการกำจัด หนอนขนใบ ใช้อิมิดาคลอพริดในการกำจัด ไรแดงใช้อะบาเม็กติน ซึ่งสอดคล้องกับ ทวีศักดิ์ แสงอุดม (2555) แนะนำว่าการดูแลส้มโอจะต้องระมัดระวังเรื่องของโรคแคงเกอร์ โรคนี้เกิดจากเชื้อแบคทีเรียมีลักษณะคล้ายสะเก็ดสีน้ำตาล และสามารถเกิดขึ้นได้กับทุกส่วนของต้นส้มโอ ทั้งกิ่ง ใบ ผล การป้องกันกำจัดทำได้โดยตัดแต่งกิ่งที่เป็นโรคออกแล้วนำไปเผาทิ้ง ไม่ทิ้งไว้ในแปลง เพราะเชื้อโรคสามารถแพร่กระจายได้ นอกจากนั้นยังมีโรครากเน่า โคนเน่า ซึ่งเป็นโรคสำคัญของส้มโอ เช่นเดียวกับที่ รศ.ดร.อำไพวรรณ ภราดรพันธุ์ (2555) ได้กล่าวไว้ว่า หากพบแผลเน่า และเปลือกเน่าบริเวณต้น ซึ่งเกิดจากโรครากเน่า โคนเน่า หรือ แผลเน่าจากน้ำท่วม ให้ฉากลีคลอก และบริเวณที่เน่าด้วยมิดคม แล้วทาบริเวณนั้นด้วยสารเคมีป้องกันกำจัดเชื้อรา “แมนโคเซบ” ที่ละลายน้ำแบบข้น ประมาณเดือนละ 1 ครั้ง จนกว่าแผลจะฟื้นตัว

5) เกษตรกรทั้งหมดไม่มีการบังคับการออกดอกของส้มโอและส่วนใหญ่ มีการตัดแต่งผลส้มโอให้เหลืออยู่ 10-50 ผลต่อต้น หรือเฉลี่ย 18.6 ผลต่อต้น เนื่องจากต้นส้มโอยังไม่แข็งแรงจากผลกระทบที่ถูกลูกน้ำท่วม ผลผลิตต่อไร่ เฉลี่ย 640.6 กก.ต่อไร่ มีต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 4,196.3 บาทต่อไร่ ซึ่งต่ำกว่าช่วงก่อนเกิดอุทกภัย เนื่องจากเกษตรกรลดปริมาณ การใส่ปุ๋ยเคมีลง ผลผลิตส้มโอเกษตรกรจะขายเองเป็นหลัก

4. ปัญหาอุปสรรคในการจัดการสวนส้มโอหลังเกิดอุทกภัย เกษตรกรให้ความสำคัญในเรื่อง การขาดข้อมูลข่าวสาร ขาดเงินทุน ขาดแรงงานและอุปกรณ์ และน้ำแห้งเข้าเป็นส่วนใหญ่ ข้อเสนอแนะจากเกษตรกรเสนอแนะว่า

- 4.1 ให้หน่วยงานภาครัฐควรช่วยเหลือและสนับสนุนงบประมาณในการฟื้นฟูสวนส้มโออย่างสมเหตุสมผล
- 4.2 ให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องต้องมีความพร้อมและเข้าช่วยเหลือให้ทันต่อเหตุการณ์
- 4.3 ควรมีการจัดโซนนิ่งในการปลูกส้มโอขาวแตงกวาให้ชัดเจน
- 4.4 ต้องการข้อมูลทางวิชาการในการเตรียมต้นส้มโอให้แข็งแรงหากเกิดอุทกภัย
- 4.5 ควรติดตามข้อมูลข่าวสารในการเกิดอุทกภัยอย่างใกล้ชิด

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการจัดการสวนส้มโอหลังประสบอุทกภัย สามารถสรุปเป็นแนวทางในการฟื้นฟูสวนส้มโอดังนี้

- 1.1 ห้ามเข้าไปเหยียบย่ำใต้ต้นส้มโอในขณะที่ดินยังเปียกและอยู่ เพราะจะทำให้รากขาดและรากเน่าได้

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4 The 4th STOU Graduate Research Conference

1.2 คัดแต่งกิ่งส้มโอที่ตาย กิ่งคดงอ และกิ่งเบียดออก เพื่อให้ทรงพุ่มโปร่ง แสงแดดส่องเข้าถึงภายในทรงพุ่ม และควรทารอยแผลด้วยสารป้องกันกำจัดเชื้อรา คอปเปอร์ออกซิคลอไรด์ ปูนขาวหรือปูนแดง

1.3 การใส่ปุ๋ยอินทรีย์ ควรใส่ทีละน้อย ถ้าเป็นปุ๋ยอินทรีย์ชนิดเม็ด ควรใส่อัตรา 1-2 กก.ต่อต้นต่อปี ถ้าเป็นปุ๋ยคอก (มูลสัตว์) ควรใส่อัตรา น้อยกว่า 10 กก.ต่อต้นต่อปี โดยแบ่งใส่ 2-4 ครั้งต่อปี และการใส่ปุ๋ยเคมีในช่วงแรกของการฟื้นฟูต้นส้มโอควรใส่สูตรเสมอ เช่น สูตร 16-16-16 ร่วมกับสูตร 25-7-7 อย่างละเท่าๆกัน โดยใส่ทีละน้อย ในอัตรา 2-4 กก.ต่อต้นต่อปี ขึ้นอยู่กับขนาดทรงพุ่ม โดยแบ่งใส่ 3 ครั้งต่อปี

1.4 การพ่นปุ๋ยทางใบในช่วงแรกของการฟื้นฟูต้นส้มโอควรพ่นเฉลี่ยเดือนละ 2 ครั้ง และควรให้น้ำโดยสังเกตเมื่อน้ำดินแห้ง

1.5 การป้องกันกำจัดศัตรูส้มโอควรดูแลอย่างใกล้ชิดเนื่องจากส้มโอยังอยู่ในระยะที่อ่อนแอ

1.6 ไม่ควรบังคับการออกดอกและหากมีการให้ผลควรมีการตัดแต่งผลให้เหลือเพียงไม่เกิน 18 ผลต่อต้น

2. กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ได้จัดทำโครงการกักตุนผลไม้ผลพันธุ์เฉพาะท้องถิ่นที่ประสบอุทกภัย เพื่อฟื้นฟูและเยียวยาเกษตรกรโดยการสนับสนุนกิ่งพันธุ์ส้มโอ ขาวแดงกว่าจำนวน 7,200 กิ่ง จากแปลงที่ได้รับการรับรอง สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ส้มโอขาวแดงจากจังหวัดชัยนาท และติดตามสนับสนุนข้อมูลทางวิชาการอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นเกษตรกรชาวสวนส้มโอจึงต้องเข้าร่วมโครงการนี้

3. ในการทำวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการสวนส้มโอในเรื่อง ระยะเวลาการท่วมขังของน้ำ ระดับความสูงของน้ำที่มีผลกระทบต่อการฟื้นฟูต้นส้มโอ และการจัดการสวนส้มโอเพื่อรองรับการเกิดอุทกภัย เพราะเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการฟื้นฟูต้นส้มโอ หากเกิดเหตุการณ์ขึ้นอีก เกษตรกรจะได้มีเทคโนโลยีและข้อมูลทางวิชาการในการจัดการสวนส้มโอได้อย่างมีประสิทธิภาพ

เอกสารอ้างอิง

กรมวิชาการเกษตร. (2545). เกษตรดีที่เหมาะสมสำหรับส้มโอ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กรมวิชาการเกษตร. (2551). เอกสารสนับสนุน ระบบการจัดการคุณภาพ : GAP พืชส้มโอ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ทวีศักดิ์ แสงอุดม. (2555). การดูแลรักษาส้มโอหลังการเกิดอุทกภัย. สถาบันวิจัยพืชสวนกรมวิชาการเกษตร.

สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2557 จาก www.ns.kehakaset.com

นงนุช อังยุธิกุล. (2555). การประเมินความเสียหายจากอุทกภัยปี 2554 เพื่อการฟื้นฟู: กรณีศึกษาสวนส้มโอสายพันธุ์ที่ได้สินค้าคุ้มครองสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2557 จาก www.ns.kehakaset.com

ปรัชญา รัศมิธรรม. (2547). เคล็ดไม่ลับการปลูกส้มโอนอกฤดูของเกษตรกรมืออาชีพชาวปราจีนบุรี.

มติชนฉบับเทคโนโลยีชาวบ้าน, 17(344), 45-46.

พิชญพร สีเข้ม. (2555). สภาพการผลิตส้มโอพันธุ์ขาวแดงของเกษตรกรในจังหวัดชัยนาท. (วิทยานิพนธ์เกษตรศาสตรมหาบัณฑิต). มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, นนทบุรี.

การจัดประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 4
The 4th STOU Graduate Research Conference

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2555). การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบต่อประเทศไทย.

สืบค้นเมื่อ 10 มิถุนายน 2557 จาก www.jgsee.kmutt.ac.th/TRF-climatechange/sangjun.htm

อำไพวรรณ ภารตรัณวัฒน์. (2555). การประชุมเวที สกว. (TRF Forum) เรื่อง อนาคตสวนส้มโอหลัง

วิกฤตการณ์น้ำท่วม : ทางเลือกในการฟื้นฟู. สืบค้นเมื่อ 25 กรกฎาคม 2557 จาก

www.ns.kehakaset.com

